

travelbook

Malta

Bezdroża

Mistrzowska **ERGO**
ochrona **HESTIA**
#

Autor przewodnika: Katarzyna Rodacka

Aktualizacja: Aleksander Król

Redaktor prowadzący: Agnieszka Krawczyk

Redakcja: Anna Palonek, Teresa Karkowska

Redakcja techniczna: Miron Kokosiński

Korekta: Agnieszka Szmuc

Opracowanie kartograficzne: DAKA – Studio Graficzne

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

OSM (<http://www.openstreetmap.org>)

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą iStockphoto LP.

Skład: Teresa Karkowska, Miron Kokosiński

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorka oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorka oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bemlt3>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie III

ISBN: 978-83-283-4105-0

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKcje MALTY	8
INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
PRZED WYJAZDEM	15
Wybór czasu podróży	15
Źródła informacji	15
Formalności	15
DOJAZD	17
Podróż samolotem	17
Podróż samochodem, autobusem lub pociągiem	17
Podróż autostopem	17
Promy Włochy – Malta	18
NA MIEJSCU	19
Komunikacja	19
Noclegi	21
Wyżywienie	21
▶ Proponowane trasy rowerowe	22
INFORMATOR A-Z	26
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	39
KRAJOZNAWCZE ABC	41
Położenie i ukształtowanie powierzchni	41
Klimat	41
Flora i fauna	42
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego	42
HISTORIA	46
Prehistoryczni inżynierowie	46
Najeźdźcy z Arabii	48
Tułacze dzieje Zakonu Maltańskiego	48
Napoleon w drodze do Egiptu	53
Pod flagą brytyjską	54
II wojna światowa	54
Lata po wojnie	56

SPOŁECZEŃSTWO	58
Polityka	58
Gospodarka	59
Religia	60
Język	61
KULTURA I SZTUKA	62
Architektura	62
Literatura	63
Muzyka	64
Malarstwo	65
Sport	68
ŚWIĘTA I FESTIWALE	69
▶ Karnawał	70
Turystyka festiwalowa	74
KUCHNIA	75
MALTA	77
VALLETTA I OKOLICE	79
Valletta	79
Sliema, St Julian's i Paceville	99
Trzy Miasta	104

WSCHODNIE WYBRZEŻE MALTY _____	109
Marsaxlokk _____	110
Marsaskala _____	111
POŁUDNIOWE WYBRZEŻE MALTY _____	119
Spacer po wybrzeżu południowym _____	120
MALTA CENTRALNA: MDINA I OKOLICE _____	125
Mdina _____	125
Rabat _____	131
MALTA PÓŁNOCNO-ZACHODNIA _____	141
Mellieħa _____	142
GOZO I COMINO _____	152
GOZO _____	154
Victoria (Rabat) _____	155
COMINO (KEMMUNA) _____	166
SŁOWNICZEK _____	168
INDEKS _____	173

Kup książkę

Poleć książkę

Atrakcje Malty

PRZEŻYCIE, KTÓRE MUSI STAĆ SIĘ UDZIAŁEM KAŻDEGO TURYSTY

Wieczorny spacer po Mdinie

To średniowieczne miasto maltańskie, położone niemalże w centrum wyspy, jest szczególnie urokliwe wieczorem, kiedy żółtawe światło latarni oświetla wąskie uliczki i kamienne zaułki. Znad murów Mдины rozciąga się piękny widok, wieczorem dodatkowo uświetniony światłami.

Udział w *feście*

Święto religijne na Malcie oznacza pochód, muzykę, kolorowe dekoracje, a czasem także zawody w bieganiu po natłuszczonym palu. Okazji, by wziąć udział w *feście*, szczególnie w lecie, nie brakuje, gdyż jest to wciąż żywa maltańska tradycja ludowa.

Skosztowanie potrawy z królika

Dania z królika (zwane fenek), będące jednym z maltańskich specjałów, są serwowane w niemalże każdej miejscowości. Restauracje prześcigają się o miano tej, w której podaje się najlepsze potrawy z królika. Nie można zatem wyjechać z Malty, nie spróbawszy tego smakołyku.

Rejs luzu

Kolorowe maltańskie łódki, będące jednym z symboli kraju, stoją zacumowane we wszystkich portach na wyspach, a wymalowane na burtach oczy Ozyrysa czuwają nad pomyślnym powrotem rybaków do portu. Nie można przegapić rejsu łódką po turkusowych wodach Morza Śródziemnego.

Kup książkę

Poleć książkę

Poranna kawa w kawiarence

Jest to doskonała okazja do obserwacji życia Maltańczyków. Na Malcie bowiem poranki należą do mężczyzn, którzy – popijając kawę i jedząc słodkie *pastizzi* – dyskutują o bieżących wydarzeniach.

Nurkowanie w Morzu Śródziemnym

Malta reklamuje się jako raj dla wielbicieli nurkowania. Oferty zachęcające do spróbowania podwodnej przygody znajdziemy na każdym kroku, a widok ludzi w kombinezonach nurkowych jest stałym elementem nadmorskiego krajobrazu. Być może te powody wystarczą, by ponurkować i obejrzeć kolorowe łodzie *luzzu* z nieco innej perspektywy.

Skosztowanie miejscowych likierów

Jeśli lubimy słodki smak likierów, na pewno przypadną nam do gustu maltańskie alkohole. Ich smaki można wymieniać w nieskończoność: melonowy, pomarańczowy, migdałowy, anyżkowy, figowy, z granatu, opuncji i wiele innych. Nie można wyjechać z Malty bez spróbowania chociażby jednego z nich!

Rejs na Comino

Najmniejsza z trzech zamieszkałych maltańskich wysp szczególnie poza sezonem daje poczucie przebywania w miejscu niemalże bezludnym. Na Comino obecnie mieszka jedna kilkusobowa rodzina, a przez wysepkę prowadzi tylko jedna droga. Jedyną atrakcją architektoniczną jest wieża będąca fragmentem dawnych fortyfikacji.

Kup książkę

Poleć książkę

NAJPIĘKNIJSZE MIEJSCA PRZYRODNICZE NA MALCIE

Zatoka Ghajn Tuffieha

Zatoka jest otoczona półkolem przez ląd wcinający się głęboko w morze. Nad nią znajduje się piaszczysta plaża. Przechodząc przez niewielkie wzgórze, można dotrzeć na kolejną plażę.

Fungus Rock

Na zachodnim wybrzeżu Gozo, obok Azure Window, zawalonego na początku 2017 r. symbolu wyspy, wylania się z wody tak zwana Fungus Rock. Jest to malownicze miejsce, gdzie można popływać lub wypłynąć łódką w morze. ✓

Klify Dingli

Znajdujące się na południu Malty klify Dingli wyrastają z morza na wysokość ok. 200 m. Stojąc na ich szczycie, można podziwiać otwarte morze, ścięte ściany klifów, a także małą, tajemniczą wyspę – Filflę. <

Blue Grotto

Znajdująca się na południu jaskinia, do której można wypłynąć *luzzu*, jest wypełniona wodą w kolorze turkusowym. Oprócz wzięcia udziału w rejsie można się w tym miejscu także kąpać i nurkować.

Puste przestrzenie półwyspu Marfa

Półwysep Marfa jest idealnym miejscem na wyjazd rowerowy. Mała ilość samochodów i jeszcze mniejsza liczba turystów sprawiają, że można przejechać półwysep, oglądając urzekający klifowy krajobraz, niezamącony ludzkimi sylwetkami.

Ogrody Buskett

To dobre miejsce na wypoczynek wśród zieleni, której tak brakuje w pozostałej części wyspy.

NAJCIEKAWSZE MIEJSCA HISTORYCZNE NA MALCIE

Hypogeum Hal-Saflieni w Paoli

Nie trzeba być miłośnikiem prehistorii, żeby docenić to miejsce. Hypogeum zachwyca swoją historią oraz rozmiarem. To tutaj znaleziono najslynniejszą maltańską figurkę – Śpiącą Wenus.

Katakumby św. Pawła w Rabacie

Rozległe korytarze katakumb św. Pawła wraz z pomieszczeniami, których przeznaczenia możemy się tylko domyślać, zostały wydrążone w miękkiej, wapiennej skale. Labirynt tuneli i komór grobowych był miejscem pochówku pierwszych chrześcijan. ✓

Konkatedra św. Jana w Valletcie ▲

Zadziwiający jest kontrast pomiędzy surową i prostą fasadą a bogatym barokowym wnętrzem konkatedry z kolorową marmurową posadzką. W głównym kościele Valletty można podziwiać nie tylko architekturę, ale także obraz Caravaggia znajdujący się w jednej z kaplic.

Szpital Rycerzy Zakonu św. Jana (Sacra Infermeria)

Obecne Śródziemnomorskie Centrum Konferencyjne było kiedyś szpitalem prowadzonym przez najlepszych medyków średniowiecznej Europy – rycerzy joannitów. Warto przejść się po posadzce jednego z największych ówczesnych europejskich szpitali, gdzie służba zdrowia była na wyższym poziomie niż w wielu współczesnych miejscach.

Kup książkę

Poleć książkę

Schrony przeciwlotnicze

W wielu maltańskich miejscowościach znajdują się schrony przeciwlotnicze z czasów II wojny światowej. Prócz nich także bardzo dużo kościołów i kaplic było używanych w celu ochrony ludności podczas wojny. Warto zejść do takich schronów, by wyobrazić sobie, jak mieszkańcy tego małego kraju na środku morza chronili się podczas wojny.

Kościół Ta' Pinu na Gozo

Wskutek cudownych wydarzeń, które rozegrały się na wyspie pod koniec XIX w., świątynia ta na początku XX w. stała się miejscem pielgrzymek. Położony w sielskiej scenerii Gozo kościół Ta' Pinu wypełniony jest różnymi darami wotywnymi.

Lascaris War Rooms

Idąc przez pochodzące z czasów II wojny światowej podziemne pomieszczenia o przeznaczeniu wojskowym, wyobraźmy sobie żołnierzy monitorujących działania armii brytyjskiej na Morzu Śródziemnym i planujących kolejne posunięcia taktyczne.

Cytadela w Victorii

Z górującej nad stolicą Gozo cytadeli rozciąga się widok na zielone pola uprawne wyspy. Wiekowe mury budowli kryją wiele ciekawych obiektów – Stare Więzienie, Muzeum Folkloru czy kaplicę św. Józefa.

VALLETTA I OKOLICE

Valletta

Valletta – najmniejsza ze wszystkich i zarazem najbardziej na południe położona europejska stolica, liczy zaledwie ok. 10 tys. mieszkańców. Jej strome uliczki, widok z góry na morze, kolorowe balkony i monumentalna katedra tworzą idealną scenę do spaceru (poruszanie się samochodem po mieście jest zdecydowanie niepraktyczne). Mury Valletty kryją w sobie muzea, kościoły i piękny Teatr Manoela. Gdy dotrzemy na koniec półwyspu, zobaczymy mury obronne i ogrody, z których roztacza się widok na Trzy Miasta.

HISTORIA

Decyzja o zbudowaniu Valletty została podjęta po napaści Turków, którzy w 1565 r. oblegali wyspę. Ze wspomnianego do dzisiaj

Wielkiego Oblężenia Maltańczycy wyszli obronną ręką, jednak podczas walk kraj spłynął krwią, a joannitom potrzebne było ufortyfikowane miasto przygotowane na kolejny atak. To właśnie **Wielki Mistrz Jean de La Vallette** postanowił wznieść fortyfikacje, aby w razie ewentualnej napaści lepiej bronić Malty. Papież Pius V oraz król Hiszpanii Filip II obiecali wesprzeć finansowo plan Wielkiego Mistrza. Już w następnym roku, 28 marca 1566 r., na wzgórzu Sceberras leżącym na małym półwyspie o tej samej nazwie rozpoczęto budowę nowego miasta. Powstawało ono naprzeciwko Wielkiego Portu i pierwszej siedziby joannitów – Birgu. Zanim zostało zbudowane miasto, tuż nad morzem znajdował się jedynie **fort św. Elma**, który bronił wejścia do portów. Kiedy dwa lata po

▼ Widok na port i starą zabudowę miasta

Kup książkę

Poleć książkę

rozpoczęciu budowy nowej stolicy w 1568 r. umarł La Vallette, dzieło budowy kontynuował jego następca – **Pietro del Monte**. Architektem, który stworzył plan miasta, był watykański budowniczy **Francesco Laparelli**. Budowę nadzorował maltański architekt **Gerolamo Cassar**. Zaprojektował on także szpital joannitów, osiem *auberges* dla rycerzy z ośmiu *langues* znajdujących się w strukturach zakonu, pałac Wielkiego Mistrza i konkatedrę św. Jana. Miasto zostało nazwane Valletta na cześć mężnego Wielkiego Mistrza, który nie tylko dowodził obroną podczas Wielkiego Oblężenia, ale

także rozpoczął budowę nowego miasta. Jego konstruktorów czekało trudne zadanie, jakim było wyrównanie skalistego, stromego terenu. Kiedy prace ruszyły, w budowę miasta zaangażowali się mieszkańcy, a zakonnicy sprowadzili do pomocy dodatkowych rycerzy z zagranicy. Mieszkańcy wyspy nie protestowali nawet wtedy, kiedy w celu zdobycia funduszy na budowę nowej stolicy zostały podniesione podatki na niektóre produkty, takie jak importowane wino czy mięso. Architekt Laparelli musiał opuścić Maltę w 1570 r., a wówczas jego miejsce zajął wykształcony w Rzymie **Gerolamo Cassar**.

Kup książkę

Poleć książkę

Po zakończeniu budowy do miasta przeniosło się wielu Maltańczyków mieszkających dotychczas w innych częściach kraju. Mówi się, że Valletta została zbudowana przez dżentelmenów dla dżentelmenów.

Podczas II wojny światowej Valletta została **zbombardowana**, czego skutki są widoczne do dzisiaj. Koszmar wojny rozpoczął się 11 czerwca 1940 r. rano, kiedy Maltańczycy usłyszeli syreny alarmowe, a chwilę potem nad Vallettą pojawiło się dziesięć bombowców, które zrzuciły ładunki na miasto i Wielki Port. Poranny nalot nie był jedynym tego dnia, ale zapowiadał kolejne siedem ataków. Ze względu na strategiczne położenie oraz pełnioną funkcję, jednym z nieustannie bombardowanych obiektów był Wielki Port. Tam także koncentrowała się uwaga mieszkańców, kiedy czekali na konwój statków

dostarczających zaopatrzenie broniącym się Maltańczykom. Ostatecznie część konwoju dotarła szczęśliwie do maltańskich doków. Po wojnie Valletta została odbudowana, chociaż niektóre prace rekonstrukcyjne trwają do dzisiaj.

WARTO ZOBACZYĆ

Do Valletty prowadzi wejście przez **Bramę Miejską**, przed którą znajduje się dawny dworzec autobusowy (tuż przy Fontannie Trytona), a obok wybudowano także nowy terminal. Idąc dalej, po prawej stronie, w miejscu starej **Opery Królewskiej** wzniesionej przez Brytyjczyków w 1866 r. pod okiem konstruktora Edwarda Middletona Barrego i doszczętnie zniszczonej wskutek bombardowania 7 kwietnia 1942 r., powstał teatr pod gołym niebem czyli Pjazza Teatru Rjal. Budowa gmachu o długości 63 m i szerokości 34 m zajęła cztery lata. Widownia mogła pomieścić 1095 osób na miejscach siedzących oraz dodatkowo 200 osób stojących. Oficjalne otwarcie opery odbyło się 9 października 1866 r., jednak niedługo potem, 25 maja 1873 r., w budynku wybuchł pożar, który strawił wnętrze opery. Po tym wydarzeniu gmach przebudowano i po ponad czterech latach, 11 października 1877 r., opera została ponownie otwarta. Podczas II wojny światowej uległa całkowitemu zniszczeniu. Kiedy 7 kwietnia 1942 r. została zbombardowana, pozostało po niej jedynie gruzowisko. Gdy skończyła się wojna, zaczęto planować odbudowę opery. Obecnie w miejscu, gdzie kiedyś znajdował się XIX-wieczny gmach, powstał, wg projektu słynnego włoskiego architekta Renzo Piano, mający charakter w pewnym stopniu trwałej ruiny, teatr pod gołym niebem, eksponujący pozostałe elementy architektoniczne zbombardowanego budynku opery.

Kup książkę

Poleć książkę

Trzy Miasta

Cospicua (Bormla), Vittoriosa (Birgu) oraz Senglea (L-Isla) to trzy ufortyfikowane miasta, które są często określane wspólnym mianem. Choć nie powstały w jednym czasie i w założeniu nie miały stanowić jednej aglomeracji, przyjęło się traktować o nich wspólnie.

VITTORIOSA (BIRGU) była pierwszą siedzibą joannitów, kiedy rycerze przybyli na wyspę. Wówczas półwyspu bronił tylko fort św. Anioła (St Angelo). Dawna siedziba rycerzy jest najciekawszym z Trzech Miast i zarazem najmniej zniszczonym

▼ Kopuła i wieże kościoła św. Wawrzyńca w Vittoriosie

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Jachty zacumowane w porcie w Vittoriosie

przez bombardowania z czasów II wojny światowej. Tam też znajduje się pierwsza maltańska świątynia zakonu joannitów – kościół św. Wawrzyńca. Był on głównym kościołem joannitów do czasu wybudowania konkatedry św. Jana w nowo powstałej stolicy – Valletcie. W Birgu mieściła się siedziba inkwizytora, która obecnie jest udostępniona zwiedzającym.

COSPICUA (BORMLA) – Jest to największe z miast wchodzących w skład maltańskiego trójmiasta. Nazwa Bormla została nadana miasteczku w XVIII w. i wciąż jest używana. Cospicua jest ufortyfikowanym miastem, którego mury miały także zapewnić ochronę sąsiedniej L-Isli oraz Birgu.

SENGLA (L-ISLA) – Nazwa Senglea pochodzi od nazwiska Wielkiego Mistrza – Klaudiusza de la Sengle (1553–57). Główna ulica Senglei, Victory Street (ulica Zwycięstwa), prowadzi na koniec cypla, gdzie znajdują się Safe Haven Gardens. Miasto jest także nazywane *Civitas Invicta*, co oznacza „Niezdobyte Miasto”. Nazwa ta wzięła się od fortyfikacji okalających L-Isle. W czasach panowania joannitów teren dzisiejszego miasta był wykorzystywany jako obszar łowiecki.

WARTO ZOBACZYĆ

★ Pałac Inkwizytora w Vittoriosie

📍 Main Gate Street; www.heritagemalta.org; czynne: codz. 9.00–17.00; wstęp: dorośli 6 EUR, studenci 4,50 EUR, znajduje się w centrum miasta, obok **placu Zwycięstwa** (Pjazza Vittoriosa, Victory Square). Początkowo pałac, który został wybudowany w 1530 r., miał służyć jako siedziba sądów cywilnych zakonu i zarazem więzienie. W pałacu rezydował także główny inkwizytor kraju, zawsze obecny w państwie kawalerów maltańskich. Ze względu na ten fakt, pałac nazywany jest również często Pałacem Świętej Inkwizycji (Palazzo del Sant'Officio). Dziś znajduje się tu tablica informująca o przebiegu procesów osób podejrzanych o herezję. Postępowanie, któremu poddawano oskarżonych, przewidywało głównie przesłuchanie podejrzanego oraz świadków, jednak nie wykluczało użycia tortur w celu sprawdzenia, czy oskarżony mówi prawdę. Lista kar wymierzanych w przypadku uznania oskarżonego winnym obejmowała pójście na pielgrzymkę, uwięzienie, regularne spowiedzi, wygnanie i rzadko – karę śmierci. W styczniu 1693 r.

Mellieħa

HISTORIA

Mellieħa jest położona na wzgórzu, z którego rozciąga się piękny widok na zatokę o tej samej nazwie. W miejscowości mieszka ok. 6300 osób. Jej nazwa opiera się na trzech spółgłoskach: *m-l-h* i nawiązuje do arabskiego słowa oznaczającego „sól”. Zamieszkała już 3 tys. lat p.n.e. Mellieħa przeżywała okres świetności pod zwierzchnictwem rzymskim, a następnie bizantyńskim. W średniowieczu, podczas panowania Arabów, okolice Mellieħy wyludniły się, zapewne za sprawą grasujących w pobliskich zatokach muzułmańskich korsarzy. Miasto przeżyło ponowny rozkwit za czasów zwierzchnictwa joannitów w latach 1530–1798. Kiedy na wyspie rezydowali kawalerowie maltańscy, wzbudowana w średniowieczu kaplica Marii

Dziewicy była jednym z najważniejszych na wyspie miejsc kultu. W XVI w. rycerze-zakonicy wzniesli w tej okolicy szereg fortyfikacji. Do miasta napływało coraz więcej mieszkańców. Obecnie Mellieħa jest ważnym ośrodkiem turystycznym ze względu na zabudowę architektury oraz bliskość zatoki i plaż. Z położonego na wzgórzu miasta roztaczają się widoki na zatokę oraz półwysep Marfa, które przyciągają turystów plażujących nad zatoką Mellieħa.

WARTO ZOBACZYĆ

Górujący nad miastem **★ kościół Naszej Pani Zwycięskiej (Sanctuary of Our Lady of Victory)** jest głównym kościołem miasteczka. Świątynia została wzniesiona

Kup książkę

Poleć książkę

w XVI w. przez mieszkańców Mellieħy, którzy mocno zaangażowali się w jej budowę. Nad ołtarzem znajduje się obraz namalowany (według legendy) przez św. Łukasza. Sam kościół jest utrzymany w stylu maltańskiego baroku. Przed budowlą rozciąga się plac, dookoła którego wznoszą się charakterystyczne kamieniczki. Ze znajdującego się na niższym poziomie dziedzińca, ulokowanego przy małym sanktuarium maryjnym, rozciąga się piękny widok na zatokę – w lecie wieje tu przyjemny wietrzyk.

Obok głównego kościoła parafialnego w Mellieħa znajdują się **★ schrony z okresu II wojny światowej** ⓘ czynne: pn.–sb. 9.00–15.00; ulotka na bramie informuje o godzinach udostępniania schronów zwiedzającym, jednak zdarza się, że bunkry są przez

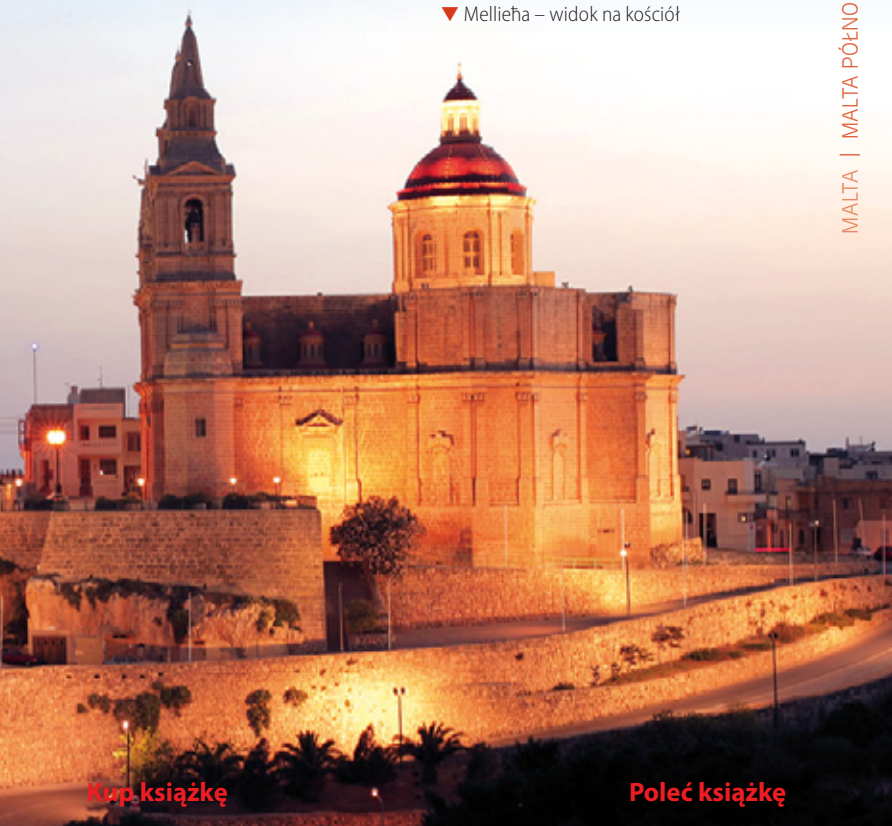
dłuższy czas zamknięte. Ich łączna długość wynosi ok. 500 m – są to jedne z największych schronów na Malcie.

★ Kaplica Our Lady of Grotto

ⓘ czynna: codz. 8.00–12.00, 16.00–18.00; wstęp wolny, znajduje się po drugiej stronie ulicy, prawie naprzeciwko sanktuarium maryjnego w Mellieħa. Warto zejść w dół po schodach, by ujrzeć niewielką kaplicę w grotcie. We wnętrzu zobaczymy posąg Matki Boskiej, a także różne dary wotywne. Według miejscowych podań w 1887 r. grotta była miejscem niewyjaśnionych do dzisiaj dziwnych wydarzeń – posąg Marii przez kilka miesięcy ruszał prawą ręką.

W Mellieħa znajduje się także **★ Muzeum Tunnara** ⓘ Westreme Battery; czynne: pn.–pt. 10.00–12.00, sb. 14.00–18.30;

▼ Mellieħa – widok na kościół

wstęp: dorośli 2 EUR, dzieci poniżej 14 lat wstęp wolny, muzeum obrony wyspy oraz przemysłu rybnego. By dotrzeć do Muzeum Tunnara, należy kierować się drogą prowadzącą do zatoki Mellieħa. Muzeum mieści się w Westreme Battery wybudowanym w 1716 r. przez Wielkiego Mistrza Ramona Perellosa y Roccaful jako część nadbrzeżnych fortyfikacji Malty. Po wojnie stanowisko było używane przez miejscowych rybaków jako magazyn tuńczyków. Organizacja non profit Art Club 2000 przy wsparciu miejscowych władz stara się ożywić historię Westreme Battery.

Na północ od miasta znajduje się plaża nad zatoką Mellieħa. Jest to jedna z większych piaszczystych plaż na Malcie. Na miejscu można wypożyczyć leżaki i parasole, dostępne są także przekąski.

W pobliżu miasta znajdują się pozostałości fortyfikacji i umocnień. ★ **Wieża Għajn Hadid** wznosi się nad zatoką Selmun, położoną na wschód od Mellieħy. Zbudowana w 1658 r., jest częścią fortyfikacji znajdujących się w północnej części kraju. System wież i fortyfikacji wspomagał komunikację pomiędzy wyspą Gozo a główną siedzibą

joannitów w stolicy – Valletcie. Għajn Hadid została częściowo uszkodzona podczas trzęsienia ziemi, jakie nawiedziło Maltę w 1856 r.

Znajdujący się w pobliżu ★ **fort Campbell (Tal Il-Blata)** został wzniesiony tuż przed II wojną światową przez Brytyjczyków w celu ochrony obszaru Zatoki św. Pawła oraz okolicznych miast. Jego budowa rozpoczęła się najprawdopodobniej w grudniu 1937 r., po układzie monachijskim w 1938 r. została znaczenie przyspieszona. Budowniczości musieli wprowadzić kilka modyfikacji do przyjętego dotychczas modelu fortów. Jednym z nich była konieczność zabezpieczenia go przed nalotem powietrznym. W tym celu w formie Campbello wybudowano cienkie ściany, żeby umocnienie wyglądało z góry jak zabudowania mieszkalne lub ogrodzenia pól uprawnych.

Chcąc dotrzeć do wieży Għajn Hadid i fortu Campbell, należy przemieszczać się z Mellieħy na południe drogą nr 1, a na rondzie tuż za miastem wybrać drogę prowadzącą na wschód do Selmun. W Selmun znajduje się rozwidlenie dróg – trasa w lewo prowadzi do wieży Għajn Hadid, natomiast droga na prawo – do fortu Campbell.

▲ Jedna z wież strażniczych na wybrzeżu

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Malta

to wyspiarski kraj położony między Sycylią a wybrzeżem Afryki, który olśniewa swoją urodą. Przez wieki Malta była wielokrotnie podbijana przez silniejszych sąsiadów, dzięki czemu jej zabytki i pamiątki przeszłości to nie lada gratka dla ciekawych intrygujących historii. Dziś nie bez powodu jest nazywana „największym muzeum pod gołym niebem”. Piękno przejrzystych wód i lagun skalistych wybrzeży docenią zarówno miłośnicy nurkowania, jak i żeglarze. To idealne miejsce dla turystów planujących aktywnie spędzić wakacje nad morzem.

Megalityczne świątynie

Kolorowe **luzzu**

Niesamowite **formacje skalne**

Błękitne **zatoki**

Opuncja zaklęta w **dżemach**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
 ● <http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane
 ● <http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
 ● <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
 ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
 tel.: 32 230 98 63
 e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-4105-0

Cena 26,90 zł